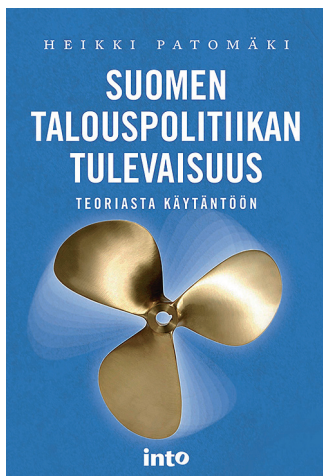

LUKUVIHJE

HEIKKI PATOMÄKI
Suomen talouspolitiikan tulevaisuus
– teoriasta käytäntöön.
Into Kustannus, 2014, 281 s.

JAAKKO KIANDER
Johtaja
KESKINÄINEN ELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ
ILMARINEN
jaakko.kiander@ilmarinen.fi

VAIHTOEHTOISTA TALOUSPOLITIikkaA

Helsingin yliopiston maailmanpolitiikan professori Heikki Patomäki on jo usean vuoden ajan profiloitunut näkyvänä yhteiskunnallisena keskustelijana ja vasemmistoliittolaisena poliittisena toimijana. Varsinkin globaalien finanssikriisien puhkeamisen jälkeen makrotalous ja talouspolitiikka ollut keskeisessä osassa hänen tuotannossaan, joka käsittää niin tieteellisiä kuin laajemmallekin yleisölle tarkoitettuja julkaisuja. Nyt käsillä oleva kirja on luonteeltaan yleistajuinen johdatus makrotalouteen ja talouspolitiikkaan – kirja sisältää johdatuksen talouspolitiikan käsitteisiin ja instituutioihin sekä talousteoriana. Lisäksi mukana on myös konkreettinen ehdotus finanssipoliittiseksi elvytysohjelmaksi.

On ymmärrettävää ja varsin perusteltua, että politiikan tutkijana Patomäki kirjoittaa myös talouspolitiikasta. Tämä on suorastaan välttämätöntä, koska talous määrittää hyvin keskeisesti politiikkaa ja koska talouskin on politiikkaa. Vuonna 2008 käynnistynyt ja toistaiseksi päättymätön finanssi- ja velkakriisi on lisäksi ainakin Euroopassa luonut tilanteen, jossa talouden tiukoiksi määritellyt reunaehdot ovat alkaneet säädellä kaikkea politiikkaa.

Kirjan alkuosassa Patomäki esittelee lukijalle talouspoliittisessa keskustelussa jatkuvasti esiintyvät käsitteet kuten bruttokansantuote, kestävyysvaje ja kilpailukyky. Kestävyysvajeen osalta kirjoittaja tuo hyvin esiin sen suuren epävarmuuden, mikä usein politiikankin ohjenuorana käytettyihin kestävyysvajearvioihin väistämättä liittyy. Julkisen sektorin koon ja bkt:n välistä suhdetta Patomäki kuvaa oikein.

Lukijan kannalta ehkä vaativampi on kirjan keskiosa, joka keskittyy taloustieteen koulukuntiin ja oppihistorialliseen kehitykseen. Kuvauksessa keskeinen jännite muodostuu valtavirtaa edustavan klassisen koulukunnan ja vaihtoehtoista ajattelua edustavan keynesiläisen (tai jälkikaynesiläisen) oppisuunnan välille. Edellinen tunnetusti korostaa markkinatalouden sisäänrakennettua tasapainohakuisuutta, kun taas jälkimmäinen näkee markkinatalouden epävakana ja kriisiytyvänä järjestelmänä. Merkittävä ero oppisuuntien välillä muodostuu varsinkin siinä, miten ne suhtautuvat rahoitusmarkkinoihin; valtavirtataloustiede on pitkään korostanut vapaiden rahoitusmarkkinoiden tehokkuutta ja vakauttavaa roolia, kun taas pieni jälkikaynesiläinen koulukunta on jo Keynesin päivistä (1930-luvulta) lähtien nähnyt vapaasti toimivat rahoitusmarkkinat pikemminkin kriisialtiututta lisäävinä tekijöinä. Patomäki nostaa tässä yhteydessä esiin aiemmin marginaaliin jääneen Hyman Minskyn merkityksen.

Talousteoreettisten koulukuntien eroilla ei ole pelkästään akateemista mielenkiintoa. Käytännössä ne vaikuttavat miljoonien ihmisten elämään talouspolitiikan välityksellä. Koulukuntien käsitykset kansantalouden luonteesta eroavat toisistaan ratkaisevalla tavalla, ja tästä seuraa merkittäviä eroja talouspoliittisissa suosituksissa. On selvää, että Patomäen sympatiat ovat valtion aktiivista roolia korostavalla keynesiläisellä puolella.

Kirjoittajalle on luettava ansioksi se, että hän esittää oman talouspoliittisen

vaihtoehtonsa. Tällöin hän altistaa itsensä helposti kritiikille, jota esitetään suomalaisen valtavirtataloustieteen piiristä.

Patomäki katsoo sekä Suomen että koko euroalueen olleen loppuvuodesta 2014 pitkäaikaisen kysyntälaman aiheuttamassa sitkeässä taantumassa, joka ei näytä korjaantuvan itseksensä. Tämä keynesiläinen lamatulkinta eroaa tietysti niiden ekonomistien arvioista, jotka korostavat rakenteellisten tekijöiden merkitystä. Patomäki esittää ratkaisuksi Euroopan (ja Suomen) krooniseksi muuttuneeseen taantumaaan suhteellisen laajoja ja velalla rahoitettavia julkisen sektorin toteuttamia investointiohjelmia. Suomen kohdalla hän ehdottaa elvytyspaketin suuruudeksi 5 miljardia euroa. Tämä voi kuulostaa radikaalilta mutta on suuruusluokaltaan kuitenkin pienempi kuin Yhdysvalloissa vuosina 2009–2010 toteutettu vastaava ohjelma.

Kirjan loppuosassa Patomäki perustelee elvytysohjelman vaikuttavuutta keynesiläiseen teoriaan perustuvan finanssipoliittikan kerroinvaikutuksen avulla. Hän laskee erilaisten kerroinvaihtoehtojen avulla tällaisen ohjelman vaikutuksia kokonaistuotantoon ja julkisen talouden velkasuhteeseen.

Patomäellä on kansallisten politiikkavaihtoehtojen hahmottelun lisäksi voimakas pyrkimys luoda vaihtoehto varsinkin euroalueella vallitsevalle konservatiiviselle talouspoliittiselle ajattelulle. Hän keskustelee lyhyesti myös tarpeesta luoda uudelleen ylikansallinen talouden ohjauksmalli toisen maailmansodan jälkeisen Bretton Woods-mallin mukaisesti. Patomäen globaalihallintaa ja kansainvälisen yhteistyön tiivistämistä koskevat ehdotukset voivat kuitenkin johtaa tuloksiin, jotka ovat ristiriidassa hänen omien talous- ja hyvinvointipoliittisten tavoitteidensa kanssa. Ei ole mitään takeita siitä, että esimerkiksi euroalueella muodostuisi sellainen poliittinen enemmistö, joka lämpenisä Patomäen edustamille vasemmistokaynesiläisille linjauksille.